

Для третьої декади травня була характерною мінлива погода з коливанням температурного режиму – від прохолодних днів на початку до жарких в кінці декади, однак зміна погодних умов не мала негативного впливу на загальний стан сільськогосподарських культур.

У західних та північних областях сильні зливові дощі ущільнили ґрунт, що ускладнило його обробіток та появу сходів пізніх культур. У центральних, східних і північно-східних областях запаси вологи в ґрунті були достатніми. У південних за рахунок опадів покращилось волого забезпечення посівів.

Озима пшениця, озимий ячмінь перебувають у фазах - колосіння - початок цвітіння, в південних областях - початок молочно-воскової стиглості, **озимий ріпак** - кінець цвітіння - формування насіння; **ярий ячмінь, яра пшениця** – трубкування – прапорцевий лист; **горох** - п'ятий - шостий листок – початок цвітіння, в південних областях – утворення бобів; соняшник – три – чотири пари листків; **цукровий буряк** - дві - три пари справжніх листків; **кукурудза** - три - чотири листки; **соя** – 1-2 трійчастий листок; **плодові** - ріст зав'язі. Фазовий розвиток озимих і ярих зернових колосових культур проходить на 1-1,5 тижні раніше середньообабаторічних строків.

У посівах **озимих** та **ярих зернових** культур степових, подекуди лісостепових областей продовжується відкладання яєць та відродження личинок **клопа шкідливої черепашки**, які за чисельності 0,5-2, макс. 3 імаго та 0,2-1, макс. 3, осередково на необроблених площах до 10 личинок на кв.м (Херсонська обл.) заселили та пошкодили 1-8% рослин на 15-50% обстежених площ. Захисні заходи від личинок клопа шкідливої черепашки доцільно проводити за наявності 15-30% личинок третього віку та чисельності 2 і більше екз. на кв.м, на решті посівів за 4-6, в насіннєвому ячмені 8-10, товарних 20-25 личинок на кв.м дозволеними до використання препаратами, що ефективно проти супутніх шкідників.

Скрізь, в залежності від синоптичних умов, за різної інтенсивності розмноження, зерновим колосовим культурам завдають шкоди **злакові попелиці** та **пшеничний трипс**, якими заселено 3-15, осередково 40% рослин (Миколаївська обл.) на 20-100% посівів. В південних та центральних областях, за умов теплої сухої погоди червня (температура повітря 29-30 °С і вологість 35-50%), ці шкідники значно знижуватимуть вагу зерна, що спричинятиме кількісні втрати врожаю.

У південних областях відмічено літ **зернової совки**. Повсюди посіви зернових заселяють **хлібні жуки**, які за чисельності 0,5-2 жуків на кв.м пошкодили до 5% рослин. В **ярині** повсюди шкідливими залишаються **п'явиці, злакові мухи, попелиці, хлібні блішки**, якими заселено та пошкоджено 2-10% рослин у слабкому і середньому ступенях.

Повсюди в посівах зернових колосових культур погодні умови сприяли розвитку грибкових хвороб, зокрема **борошнистої роси, септоріозу, бурої листкової іржі, темно-бурої, сітчастої плямистостей, корневих гнилей, гельмінтоспоріозу, осередково ринхоспоріозу, піренофорозу, інших хвороб**, якими уражено 2-18, подекуди в господарствах Закарпатської, Київської, Миколаївської, Черкаської та інших областей 20-45% рослин (борошниста роса, септоріоз, гельмінтоспоріоз). У

господарствах Закарпатської та Чернігівської областей у посівах **вівса** триває розвиток **червоно-бурої плямистості**, якою охоплено до 6% рослин. Осередково в господарствах Закарпатської області за неякісного проведеного протруєння насіння в посівах **озимого** та **ярого ячменю** відмічено розвиток **летючої сажки**. За наростання розвитку хвороб листя, а також у разі загрози одночасного розвитку хвороб колоса посіви обприскують рекомендованими фунгіцидами.

Повсюди 1-4, макс. 19% рослин **кукурудзи** пошкоджено **злаковими блішками, попелицями, сірим довгоносом, піщаним мідляком, дротяниками**. Осередково в господарствах Полтавської області відмічено розвиток **кореневих гнилей та гелмінтоспориозу**, якими уражено до 3% рослин.

Рослини **гороху, сої, багаторічних трав** заселяють та пошкоджують **горохові попелиця, зерноїд, трипси, плодожерка**, осередково гусениці **листогризучих совок, лучного метелика та чортополохівки**. Подекуди рослини уражені **кореневими гнилями, фузаріозом, пероноспорозом, аскохітозом**. Проти хвороб та в разі наростання чисельності фітофагів посіви гороху і сої захищають рекомендованими препаратами. Багаторічні трави скошують на зелений корм та оперативно вивозять з поля.

Посіви **цукрових буряків** заселяє **бурякова листкова попелиця**, в крайових смугах полів 2-8% рослин (Вінницька, Київська, Полтавська, Сумська, Тернопільська Хмельницька, Чернігівська обл.), за чисельності 5-10 (Кіровоградська обл.) екз. на кожну. Триває пошкодження посівів **звичайним та сірим буряковими довгоносиками**, які за чисельності 0,1-1 пошкодили 2-6, осередково до 42% рослин у слабкому та середньому ступенях (Київська обл.). Також плантаціям буряків шкодять **бурякові блішки, крихітки, бурякові мінуючі мухи, щитоноски**. На 1-3% рослин (Івано-Франківської, Хмельницької обл.) поширюється **коренеїд**, розвиток якого обмежують розпушуванням міжрядь.

Посіви буряків захищають від бурякових листкової попелиці та мінуючи мух (ЕПШ відповідно 10 і 30% заселених рослин і 3-5 личинок на рослину), інших сисних шкідників дозволеними до використання інсектицидами.

Стручкам **озимого ріпаку** шкодять личинки **насіннєвого прихованохоботника, капустяний стручковий комарик**. 8-12% рослин хворіє на **пероноспороз, фомоз, циліндроспориоз**. На **ярому ріпаку** шкодять **хрестоцвіті блішки, ріпаковий квіткоїд**. Захист ярого ріпаку проти шкідників проводять до цвітіння культури за перевищення показників ЕПШ.

У посівах **соняшнику** шкодять **довгоносики, піщаний мідляк, дротяники, тютюновий трипс**, якими у слабкому та середньому ступенях пошкоджено 2-14, осередково до 39% (сірий довгоносик, Київська обл.) рослин. Спостерігається наростання чисельності та шкідливості **геліхризової попелиці**, якою заселено 3-14% рослин у слабкому ступені. В південних областях посіви заселять та пошкоджують гусениці **листогризучих совок, осередково лучного метелика, чортополохівки**. У господарствах Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Херсонської областей 1-3% рослин охоплено **пероноспорозом, фомозом, осередково альтернариозом**. У Львівській області до 4% рослин охоплено **чорною плямистістю**.

Посадки *картоплі*, розсаду *томатів*, інші пасльонові культури активно заселяє та пошкоджує **колорадський жук**, продовжується яйцекладка, відродження та живлення личинок. Так, у степових та лісостепових областях фітофагом за чисельності 1-6 імаго, 1-10, макс. 22 личинки на кущ пошкодили 18-55, на присадибних ділянках до 100% рослин у слабкому та середньому ступенях.

За умов жаркої погоди (t° вище 26°C , вологість 58-75%) у червні ймовірний прискорений розвиток усіх фаз фітофага, що сприятиме зростанню його шкідливості. Захисні обробки картоплі проводять за масової появи личинок першого-другого віків та чисельності 10-20 екз. на кожній з 8-10% заселених рослин.

Повсюди в посадках картоплі відмічено ураження рослин **фітофторозом** та **альтернаріозом**. *Капусті* завдають шкоди **хрестоцвіті блішки**, **клопи**, гусениці **совок**, **біланів**, **капустяна міль**, **попелиці**. У посадках *цибулі* шкодять **цибулева муха**, **прихованохоботники**.

Повсюди на неугіддях, забур'янених овочевих та просапних культурах продовжується літ метеликів, яйцекладка, відродження та харчування гусениць першого покоління **совки-гамми**, **капустяної**, **люцернової**, **карадрини (помідорної)**, **бавовникової**, **городньої** та інших листогризучих совок. Гусеницями совок за чисельності 0,5-2, в осередках до 3 екз. на кв.м пошкоджено 2-10, макс. 25% рослин (Херсонська обл.) на 10-20% обстежених просапних культур. Повсюди проводять захисні міроприємства проти гусениць листогризучих совок.

Повсюди триває масовий літ **чортополохівки**, відкладання ними яєць, відродження та живлення гусениць фітофага. В господарствах Луганської, Миколаївської, Одеської та інших областей гусениці чортополохівки, переважно середнього віку, обліковуються на 5-20% обстежених площ соняшнику, сої та кукурудзи. Осередково в Миколаївській області на заселених посівах соняшнику чисельність фітофага складає 0,5-3 екз. на кв.м, де вони пошкодили до 3% рослин соняшника. На заселених посівах кукурудзи щільність гусениць складає 25-60 екз. на кв.м. Шкідник живиться наявними бур'янами (осот), пошкоджені рослин кукурудзи не відмічено.

соняшник

осот

гусениці на сої

Пошкодження гусеницями чортополохівки

Найкращі умови для розвитку більшості видів метеликів складаються за наявності квітучої рослинності та теплої помірно вологої погоди, що підвищує плідність та чисельність гусениць. Знищення бур'янів, особливо квітучих нектароносів, погіршує умови живлення метеликів. Розпушування міжрядь

просапних культур, зокрема з присипанням зони рядка, під час відкладання яєць, виплодження гусениць і їх заляльковування значно обмежують кількість комах.

За появи осередків гусениць (ЕПШ 1-3 гусениці на кв.м) посіви захищають рекомендованими для культур інсектицидами, дозволеними до використання «Переліком пестицидів та агрохімікатів, дозволених для використання в Україні» з дотриманням регламентів застосування пестицидів, техніки безпеки та санітарних норм при роботі з пестицидами. Щоб мінімізувати негативні наслідки від шкідників необхідно тримати на постійному контролі фітосанітарний стан полів та вчасно реагувати на його погіршення.

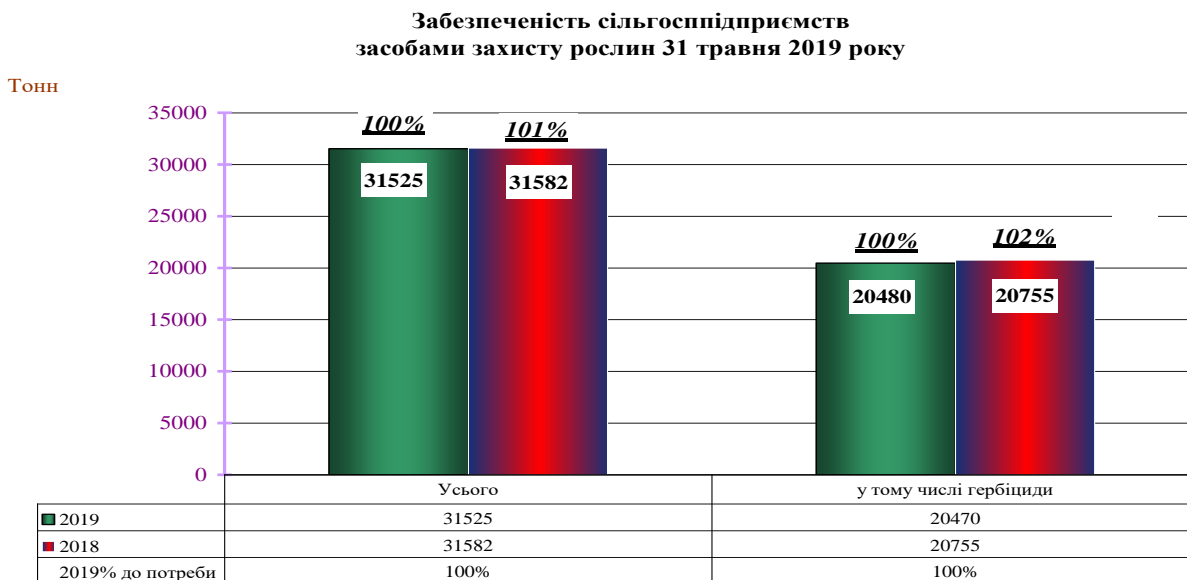
У Степу та Лісостепу на *неугіддях* та *просапних культурах* триває літ **лучного метелика**, інтенсивністю 1-6, макс. 10-15 (Дніпропетровська, Київська, Луганська, Херсонська обл.), осередково до 26 екз. (Черкаська обл.) на 10 кроків. У крайових смугах *соняшника*, *кукурудзи* та *багаторічних трав* відроджуються гусениці фітофага, які в чисельності 0,2-1 екз. на кв.м пошкодили до 5% рослин. Повсюди погодні умови сприяють високій активності та реалізації потенційної продуктивності метеликів, що уможлиблює масовий розвиток гусениць у посівах сільськогосподарських культур та інших стаціях. Випуск трихограми, розпушування міжрядь у просапних культурах ефективно обмежують щільність і шкідливість гусениць.

У Дніпропетровській, Запорізькій, Луганській, Одеській, Херсонській та інших південних областях на *неорних* землях і *пасовищах* триває розвиток **італійського пруса** (0,5-1 екз. на кв.м) та **нестадних** (0,5-3 екз. на кв.м) видів **саранових**. Ними пошкоджено 1-3% соняшника та озимої пшениці (Луганська обл.). Захист посівів доцільний за чисельність на кв.м 10-15 личинок нестадних саранових, 2-5 екз. італійського пруса рекомендованими препаратами.

Скрізь у яблуневих *садах* відроджуються гусениці **яблуневої плодожерки**. Триває живлення **яблуневої зеленої, червоноголової, обпиленої попелиць, медяниць та плодових кліщів**. У занедбаних садах шкодять **яблуневі молі, гусениці білана жилкуватого і золотогоуза, непарного шовкопряда**. На *кісточкових* триває розвиток **моніліозу, кокомікозу, клястероспоріозу, зерняткових – борошниста роса, парша**. У *виноградниках* триває відродження і живлення гусениць **гронової листокрутки**, розвиваються **виноградний зудень, інші кліщі**; з хвороб - **мільдю**.

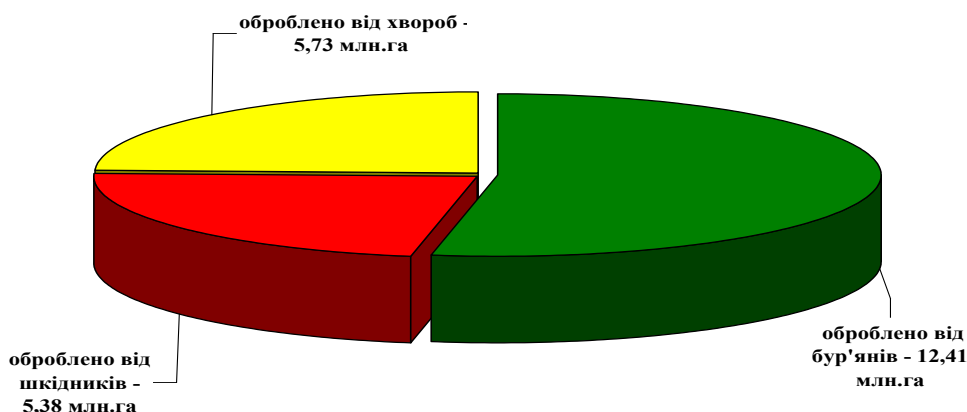
У господарствах здійснюється постійний фітосанітарний нагляд за посівами сільськогосподарських культур.

За оперативною інформацією про хід робіт із захисту рослин, наданою Головними управліннями Держпродспоживслужби в областях, **31 травня 2019 року** забезпеченість сільгосп підприємств засобами захисту рослин для проведення робіт із захисту посівів сільськогосподарських культур становить **31,5 тис. тонн препаратів**, або **100%** до потреби в I півріччі 2019 року, в тому числі **20,5 тис. тонн гербіцидів**, або **100%** до потреби в них, що на рівні показників 2018 року.

Захист сільськогосподарських культур від шкідників, хвороб і бур'янів проведений на площі близько **24 млн га**, в тому числі від бур'янів оброблено – **12,4 млн**, шкідників – **5,4 млн га**, хвороб – **5,7 млн га**. Своєчасне та ефективне проведення робіт із захисту рослин дещо стримується дощовими погодними умовами, передусім в західних та північних областях.

Хід робіт із захисту рослин в господарствах України в 2019 році

Для проведення всього комплексу заходів захисту рослин від шкідливих організмів з початку року використано близько **20 тис. тонн пестицидів і біопрепаратів**. Догляд за посівами сільськогосподарських культур триває.